

Huolettoman humoristinen talouskäsitteistö

Jakke Holvas, *Arvon sanat – spekulointia talouskäsitteillä.*

Johnny Kniga kustannus.

Helsinki 2002. 181 s.

Helsingin sanomien taloussivuilla ilmestyneet Jakke Holvaksen artikkelit on koottu yhdeksi kirjaksi nimikkeellä *Arvon sanat*. Teos on virkistävän poikkeava taloutta käsittelevä kirja, vaikkakin tiipoitain annosteltuna Hesarin ruutikuivilla taloussivuilla ne erottuivat vieläkin selkeämmin eduksekseen. Yhtenä kokonaisuutena Holvaksen kepeän leikittelevä tyyli yhdistettynä teemojen poukkoi luun hiukan puuduttaa, ainakin jos teoksen lukee osapuilleen yhteen pötköön. Ehkä ekonomian käsitteistöä pitävät voisivat pitää sitä omana päivän tunnussananaan.

Holvaksen lähtökohtana olevan talouskäsitteiden purkaminen on sinänsä jo mielenkiintoinen. Hänellä on siihen filosofina paremmat edellytykset kuin kannattavuuskäyriin ja suhdanne-ennusteisiin hirttäytyneellä ekonomilla. Hyvin usein taloustiedettä käsittelevät opukset lähtevät liikkeelle sieltä, missä humanisemman näkökulman omaavat ihmiset ovat jo valmiiksi kyllästyneitä. Kuitenkin talouden merkitys kasvaa yhä edelleen ja humanistien kuin muidenkin olisi syytä perehtyä edes sen perusteisiin. Muuten he jättävät yhteiskunnallisessa keskustelussa kentän avoimeksi niinistöille, lipposille ja olliloille.

Taloutta yli rajojen

Taloustiede ei itseasiassa ole perusteiltaan niin matemaattisluonteinen tiede kuin se monissa alan kirjoissa esitetään. Taloustieteen alkulähteet ovat enemmän yhteydessä filosofiaan ja koko sen varhaishistoria on hyvinkin sidoksissa filosofiaan ja yhteiskuntatieteisiin. Holvaksen perusteisiin ja juuriin pureutuva kirja todistaa osaltaan tämän puolesta. Näin teosta voi suositella myös ekonomieille, jotka sen kautta voivat perehtyä oman tieteesä kivijalkoihin. Ainakin minun tuntemilleni talousihmisille nämä perustukset tuntuivat olevan hämärän peitossa.

Kirja ei kuitenkaan ole mikään erityinen taloustieteen oppikirja eikä edes sen käsitteistön systemaattinen tutkielma. Journalistinen ote tekee kirjasta kepeän johdatuksen talouskäsitteistön taustoihin. Holvaksen oma ote on humoristinen ja hän onnistuu maustamaan monen käsitteen osuvilla vertauksilla ja esimerkeillä. Holvaksen tyyli ei ole niin sarkastinen kuin hänen varhemmissa teksteissään, eikä kirjasta löydä suurempaa suoraa kritiikkiä juuri mitään kohtaan. Hän on aiheitaan kohtaan varsin nöyrä ja onnistuu usein olemaan informatiivinen. Paikoitain hänestä kuulostaa läpi pieni vanhoilinen moralismikin, kuten esimerkiksi verotuksen yhteydessä. Kyynisyys sentään on useinmiten vallitseva perusvire.

Kirja jakautuu päälukuihin ja alaluvut liittyvät niihin väljästi. Lukujaosta ei pääse pitkällekkään, eikä kyseessä ole todellakaan hakuteos. Osa käsitteistä on keskeistä taloustietoa, osasta Holvas muotoilee keskeistä käsitteistöä oman kekseliäisyyden kautta. Kekseliäisyys yhdistyy oppineisuuteen ja laajaan sivistykseen viittausten ja esimerkkien kautta. Tuloksena on elävää tekstiä, jossa ydinasiat kytkeytyvät laajempaan kontekstiin. Valitettavasti artikkelin laajuinen tila ei anna mahdollisuuksia aiheiden suurempaan syventämiseen. Monet teemat jäävät leijumaan ilmaan nasevien kommenttien saattelemana.

Talous ja muu maailma

Teoksen suurin ansio on tavassa jolla se tuo talouden käsitteistöä osaksi muuta kulttuurista miljöötä. Hänen käsittelyssään käsitteistö purkaantuu ulos pienestä lokerostaan, jossa ekonomistit niitä pitävät ja kytkeytyy kohti muuta maailmaa. Holvaksen kirjasta voisi joku antiekonomi hyvinkin saada kipinän taloustieteen opintoihin.

Holvaksen tekstistä ei löydä asiavirheitä, mutta pieniä kärjistyksiä kylläkin, kuten esimerkiksi kappaleesta ”Kehitysmäa,” jossa hänellä on hiukan yksioikoinen käsitys kehitysmaiden talousteoreetikoista ja kansalaisaktivisteista. Holvaksen kyyninen huumori ei välttämättä sovi kaikkien idealistisimmille ja perusteellisimmille lukijoille, jotka etsivät syventäviä selvityksiä maailmankaupan vääryyksistä.

Holvaksen tekstiä ei voi värjätä punaisella, sinisellä eikä vihreällä, mutta värittömyydestä sitä ei voi syyttää. Joku mustavalkoisempi tosikko kuten allekirjoittanut voisi kuitenkin ajoittain kaivata joihinkin lukuihin muutakin kuin immoralistista nihilismia. Sisäkanteen päässyt repliikki ”Jokaisen ihmisen pitäisi ainakin kerran elämässään päästä nauttimaan konkurssista.” kertoo osuvasti kirjan sävystä. Näin voi sanoa huoleton humanisti, joka ei ole koskaan päässyt siitä nauttimaan.

Leif Sundström

Heideggerin arvoitus

Miikka Luoto, *Heidegger ja taiteen arvoitus. Tutkijaliitto, Helsinki 2002. 221 s.*

Miikka Luodon kirja *Heidegger ja taiteen arvoitus* on tervetullut teos keskusteluun taiteesta ja Heideggerista. Luoto tutkii Heideggerin taidetta koskevia ja sivuavia tekstejä perusteellisella ja selkeällä tavalla kirjassaan, joka jakaantuu viiteen eri osaan. Kirjan osat käsittelevät taidetta ja estetiikka, jokaisen osan painottuessa eri Heideggerin teksteihin, kuitenkin pitäen dialogin eri tekstien välillä hengissä. Luoto on rajannut hyvin aiheensa ja johdattaa meidät todellakin taiteen arvoituksen ääreen eli totuuden ja taiteen suhteeseen, eikä lähde tutkimaan Heideggerin totuusteoriaa.

Heideggerista kirjoittaminen ei ainoastaan vaadi Heideggerin filosofian tuntemusta, vaan koko meidän filosofian traditiomme tuntemusta Aristoteleesta Hegeliin ja Nietzscheen. Taiteen kohdalla Heideggerin filosofiassa Hegel, Kant ja Nietzsche saavat erityisen tärkeän roolin: Kant arvostelukyvyyn kritiikillään, Hegel asettamalla taiteen yhdeksi korkeimmista hengen ilmenemisen muodoista uskonnon ja filosofian ohella ja Nietzsche nihilismillään. Luoto pärjää huomattavan hyvin tässä filosofian tradi-